Tweede Kamer der Staten-Generaal 2

Vergaderjaar 2014–2015

34 000 VIII Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2015

Nr. 87 BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 27 maart 2015

Met deze brief zend ik u het Werkprogramma 2015–2016[1] van het Rathenau Instituut met een indicatieve planning van een aantal acties dat ook voor uw Kamer van belang is. In reactie op het werkprogramma merk ik het volgende op.

Het Rathenau Instituut heeft een interactief proces gevoerd met maatschappelijke organisaties, departementen, kennisinstellingen en Kamerleden. Ik constateer dat dit proces heeft geleid tot een compact werkprogramma met een goed doordachte keuze voor thema's en projecten.

Het nieuwe werkprogramma onderscheidt zich op positieve wijze van het vorige programma doordat er terughoudendheid wordt betracht bij het aantal rapporten dat in het vooruitzicht wordt gesteld terwijl de onderwerpen die worden opgepakt aantoonbaar relevant zijn. Deze ontwikkeling past goed bij het streven uit de Wetenschapsvisie om te komen tot een efficiënter kennis- en adviesstelsel als het gaat om het te voeren wetenschapsbeleid.

De onderwerpen die het Rathenau Instituut oppakt, staan beleidsmatig en politiek in de belangstelling. De aandacht voor ethische aspecten van technologie en innovatie in het algemeen en van digitalisering in het bijzonder, leidt ertoe dat het Rathenau Instituut betrokken is bij de uitvoering van twee moties uit de Eerste Kamer. In de motie Gerkens (Eerste Kamer, vergaderjaar 2014–2015, CVIII, E) is de regering verzocht het Rathenau Instituut te vragen een onderzoek te doen naar de wenselijkheid van een commissie die kan adviseren over de ethische kant van de digitalisering van de samenleving. In de motie Ester (Eerste Kamer,

[1] Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

kst-34000-VIII-87
ISSN 0921 - 7371
's-Gravenhage 2015

vergaderjaar 2013–2014, 33 750 XIII, E) is de regering verzocht om structureel plaats in te ruimen in het technologie- en innovatiebeleid voor reflectie op ethische vragen en wordt de regering gevraagd om het parlement daarover periodiek te informeren.

Ook de vaste commissies van VWS in de Eerste Kamer en van SZW in de Tweede Kamer doen een beroep op het Rathenau Instituut. Voor de vaste commissie VWS organiseert het Rathenau Instituut een expertmeeting over het wetsvoorstel inzake cliëntenrechten bij elektronische verwerking van gegevens in de zorg. De vaste commissie SZW heeft het Rathenau Instituut gevraagd te onderzoeken wat er wetenschappelijk bekend is over de relatie tussen technologie (in het bijzonder robotisering) en werkgelegenheid.

Voor het onderzoeksbeleid bevat het nieuwe werkprogramma een aantal relevante onderwerpen en acties:

- Het Rathenau Instituut wil het debat stimuleren over de betekenis van regionalisering, Europeanisering en mondialisering voor het nationale wetenschaps- en innovatiebeleid.
- De kennis- en informatiefunctie over het wetenschapssysteem wordt uitgebreid. Daarbij worden ook internationale vergelijkingen én vergelijkingen tussen disciplines, onderzoeksgebieden en maatschappelijke en economische sectoren mogelijk gemaakt.
- Het Rathenau Instituut komt met langetermijnanalyses naar (1) de wijze waarop onderzoeksfinanciering, bekostiging van onderzoeksinfrastructuur en onderzoeksprogrammering doorwerken in de universitaire praktijk en (2) de effecten van beleidsinstrumenten die sturing beogen te geven aan strategische keuzes binnen onderzoeksorganisaties en universiteiten.

Het Rathenau Instituut verrijkt met de gekozen onderwerpen het politieke en publieke debat. De gekozen onderwerpen hebben zowel betrekking op het functioneren van het wetenschapsbestel als op belangrijke maatschappelijke vraagstukken van deze tijd. Ik breng het werkprogramma dan ook graag onder de aandacht van uw Kamer.

De Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
S. Dekker

Thema 1: Intieme Technologie – mens en technologie zijn steeds meer verweven.

Voorjaar van 2015

1. Expertmeeting Eerste Kamer cliëntenrechten en zorginfrastructuur.

RI ondersteunt de vaste Kamercommissie voor VWS in de Eerste Kamer bij de organisatie van een expertmeeting over de het wetsvoorstel inzake cliëntenrechten bij elektronische verwerking van gegevens in de zorg (33 509), en de stand van zaken rond de zorginfrastructuur. De zorginfrastructuur vormt de private doorstart van de eerdere plannen voor een landelijk elektronisch patiëntendossier. RI schrijft een startnotitie voor de bijeenkomst op basis van door deelnemers aan de bijeenkomst (deskundigen, stakeholders) ingediende position papers.

2. Verkenning Automatische gezichts- en emotieherkenning

Een verkenning naar ontwikkelingen van automatische gezichts- en emotieherkenning. Met deze publicatie agendeert het Rathenau Instituut de sociale en ethische kwesties van gezichtsherkenning bij bedrijven, overheid en politiek

3. Rapport Opkomende markten voor lichaamsmateriaal

Een onderzoek voor de Europese Commissie (DG SANCO/SANTE). Dit onderzoek levert informatie aan als beleidsvoorbereiding voor de herziening van de huidige EU regelgeving voor de veiligheid en kwaliteit van weefsels en cellen (Directive 2004/23/EC). Het rapport bevat facts & figures en een economische analyse van markten voor weefsels en cellen voor transplantatie, inclusief een forecast van de trends in die markten en het regelgevend kader.

4. Festival Volmaakte mens in het Klokgebouw op Strijp S in Eindhoven op 6 juni 2015

In samenwerking met de VPRO/Human en MU/STRIJP organiseert het Rathenau Instituut op 6 juni een festival in het Klokgebouw op Strijp S in Eindhoven. Tijdens dit festival worden thema's over mensverbetering en het volmaakte lichaam voor een breed publiek toegankelijk gemaakt. Het festival sluit aan bij een VPRO/Human TV serie waarin Bas Heijne in 6 afleveringen op zoek gaat naar de betekenis van mensverbetering. Eerste uitzending is 13 mei 2015 op NPO2. Laatste uitzending bevat registratie debat tijdens festival in Eindhoven op 6 juni.

Najaar van 2015

5. Rapport Dilemma's van de Digitale Democratie

Onderzoek naar de inzet van verschillende digitale participatiemiddelen door de Tweede Kamer en haar politiek-bestuurlijke en maatschappelijke omgeving. Dit rapport geeft handreikingen aan Kamerleden en Kamerorganisatie in de omgang met digitale participatie.

Thema 2: Systeeminnovatie onder druk

Voorjaar 2015

6. Rapport «Invloed technologische verandering en werkgelegenheid» – mei 2015.

De Tweede Kamer (vaste commissie SZW) heeft RI gevraagd te onderzoeken wat er wetenschappelijk bekend is over de relatie tussen technologie (in bijzonder robotisering) en werkgelegenheid: wat is er historisch bekend? Wat zijn de prognoses? En wat de beleidsopties? Voor dit onderzoek werkt Rathenau samen met TNO en SHT (TU/E). Het conceptrapport wordt eind april opgeleverd. Begin mei organiseert RI een expertmeeting. Eind mei levert RI het eindrapport op.

Najaar 2015

7. Publiek debat grondstoffen/ circulaire economie in Museum Boerhave in Leiden

Ter gelegenheid van het Rathenau onderzoek naar grondstoffen en in samenwerking met de expositie «Rijk van Rotzooi» van het museum Boerhaave (Leiden) organiseert het Rathenau Instituut een publieksdebat over grondstoffen en de circulaire economie.

Eind 2015

8. Rapport Duurzame Synthetische Biologie

Naar aanleiding van het debat dat is ontstaan over het gebruik van met synthetische biologie vervaardigde algenolie in wasmiddelen van het bedrijf Ecover brengt het RI een studie uit waarin de verschillende posities in dit debat in kaart zullen worden gebracht.

Thema 3: Grenzeloze innovatie, regionale ambities

Voorjaar 2015

9. Inventarisatie regionaal wetenschap- en innovatie-beleid

In toenemende mate investeren steden en provincies zelf ook in wetenschap en innovatie, al dan niet met behulp van Europese fondsen. In deze inventarisatie geven we een overzicht van de initiatieven die er zijn en geven we een raming van de omvang van de investeringen.

10. Innovatie en regelgeving

Deze studie onderzoekt de relatie tussen regelgeving en radicale innovaties. Aan de hand van concrete voorbeelden uit het domein van NBIC (nano-, bio, informatie- en cognitietechnologie) wordt gezocht naar een nieuwe aanpak voor regelgeving bij snelle technologische ontwikkelingen.

Najaar 2015

11. Feiten en Cijfers Europees onderzoekslandschap

In samenwerking met NETHER geven we overzicht van het Europees onderzoekslandschap en de positie van Nederland hierin.

Thema 4: Wetenschap voor beleid

Zomer 2015

12. Vertrouwen in de wetenschap

Tweejaarlijks meten we in samenwerking met de WRR het vertrouwen van de Nederlandse bevolking in de wetenschap.

13. Feiten en Cijfers Niet-Academische Kennisinstellingen

De discussies over wetenschapsbeleid concentreren zich op het universitair onderzoek. In deze publicatie brengen we de omvang en aard van een andere pijler van de kennisinfrastructuur in beeld: de niet-academische kennisinstellingen. Deze instellingen vervullen vaak een sleutelrol in de ontwikkeling van kennis voor beleid, maatschappelijke vraagstukken en innovatie.

Najaar 2015

14. Rapport Toekomstverkenning wetenschapsjournalistiek

Het onderzoek richt zich op de bijdrage die de onafhankelijk wetenschapsjournalistiek levert en kan leveren aan de dialoog tussen wetenschap en samenleving. Doel van het rapport is om inzichten die in recente projecten zijn opgedaan (Vertrouwen in de wetenschap en Evidence Based Policy) te verbinden met het opkomende debat over de toekomst van de wetenschapsjournalistiek.

Thema 5: Tussen wetenschapsbeleid en onderzoekspraktijk

Voorjaar 2015

15. TWIN cijfers

Het Rathenau instituut publiceert jaarlijks een overzicht van de overheidsuitgaven voor wetenschap en innovatie. In het overzicht van dit jaar wordt ook aandacht besteed aan regionale en Europese uitgaven.

16. Implementatie en effecten van prioriteiten

Op verzoek van de Minister van OCW brengt dit voorjaar de zgn. cie Witte Vlekken van de KNAW een rapport uit over eventuele witte vlekken in het Nederlands onderzoekslandschap. Op verzoek van deze commissie hebben we een enquête gehouden onder decanen van Nederlandse universiteiten en onder leden van de KNAW en De Jonge Akademie naar de implementatie van prioriteiten en de effecten daarop op de dynamiek van vakgebieden. In aanvulling op het rapport voor de commissie, zal er een uitgebreider rapport over financiering en prioritering van universitair onderzoek verschijnen.

17. Valorisatie in de praktijk

E-publicatie met ervaringen van onderzoekers met valorisatie in de praktijk. In de afgelopen twee jaar hebben we via workshops, focus groepen, interviews en surveys onderzoek gedaan naar hoe onderzoekers in de praktijk omgaan en om kunnen gaan met formele verwachtingen van valorisatie. Via deze e-publicatie delen we de resultaten met de onderzoeksgemeenschap en dragen we bij aan een realistisch valorisatiebeleid.